

V A S S Z É C S E N Y I K É P E S

MÚLTIDÉZŐ

IX. ÉVFOLYAM, 2020. I. KÜLÖNSZÁM

Az idei első Múltidéző a képek hatalmának engedelmessé válik, vagyis egy kép miként képes magába zárni az időt, illetve magát az életet. Ennek a különszámnak így „Az élet képei” címet adjuk. Az életkép, mint műfaj az újkor terméke, amikor a reformáció képtilalma felszámolta, megtiltotta a közösségi terek képhasználatát, így a kép „átvándorolt” a lakásba, a személyes térbe. valójában ekkor születik meg, mint új műfaj, a csendélet és a tájkép mellett. A fotográfia, amikor megszületik, egyszerűen átveszi a festészet műfajait, így az életképet is. A hétköznapiak így válnak időtlenné, nyílnak meg az örökkévalóságnak. Településünk életének fotografikus megörökítése a múlt század elején indul és máig tart. Ebben a mostani első különszámban a II. Világháború a korszakhatár. Mielőtt azonban megelevenednének az itteni hétköznapiak, tájképi háttérrel rajzolunk hozzá néhány régi utcaképpel, épületfotóval. Az elterülő széles utcák az állattartásról árulkodnak, hisz a kondás és a csordás ezeken a földes utcákon hajtotta ki nap, mint nap a rétre, legelőre a jószágot. A keresztet a falu központját jelölik. Az első képen látható Cserkész keresztet 1813-ban állították, míg a második képen lévő Balogh Ferenc állította 1904-ben. A 19. század végén megindult vasúti közlekedés, és a körjegyzőség Szécsenybe költözése egy városias fejlődést indított el a településen. A fényképeken látható épületek nagy része ma már nem létezik, szinte csak a kiemelt műemlékeink vészték át az elmúlt évtizedek sajátosan magyar falurombolását.

1. kép – Szécseny fő utcája, a Nagy utca egy régi képeslapról

2. kép – Szécseny másik utcája, a Kis utca, előtérben az egykori klasszicista plébánia és mellette, az Ebergényi István által építette régi iskola épülete

3. kép - A Cserkész kereszt; 4. kép - A régi iskola és plébánia; 5. kép - A szécsenyi körjegyzőség; 6. kép - Deutsch Henrik boltja

7. kép - Az 1894-ben átadott vasútállomás; 8. kép - A Gyöngyös híd; 9. kép - Rum felől érkező vonat; 10. kép - A vasútállomás

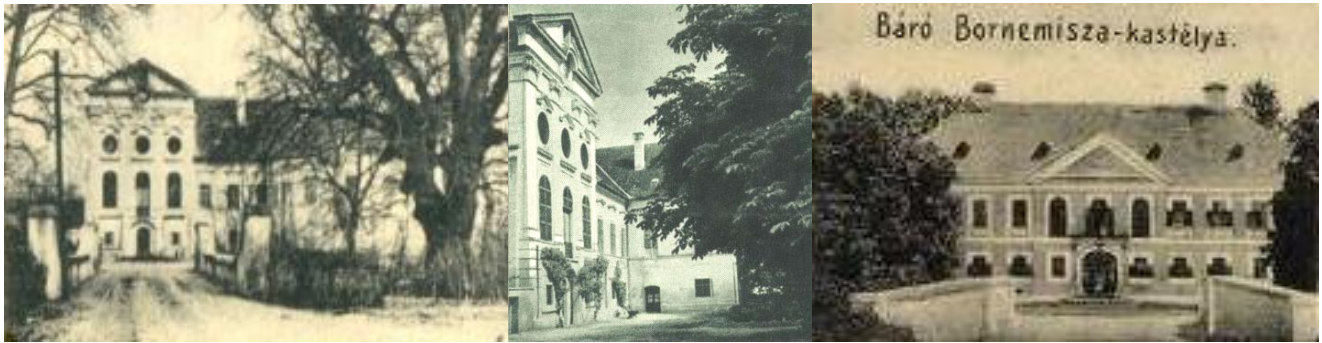
11. kép - Rum felől érkező vonat; 12. kép - A régi szécsenyi iskola; 13. kép - Rosenthal Fülöp vendégfogadója Szécsenyben

14-15. kép - A szécsenyi Cserkész kereszt és Jakapi László boltja, a korábbi Deutsch Henrik bolt; 16. kép - A szécsenyi körjegyzőség

17. kép - A barokk Ó-Ebergényi kastély Szécsenyben 1904-ben; 18-19. kép - Az Ó-Ebergényi kastély

20-21. kép – Az Ó-Ebergényi kastély; 22. kép – Az Ebergényi István építette klasszicista új-Ebergényi kastély Szécsenyben

23-24. kép – Az Új-Ebergényi kastély az I. Világháború környékén

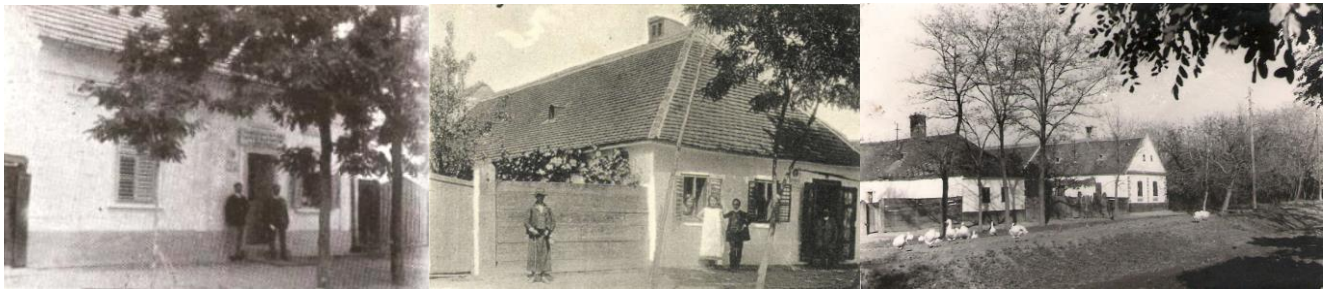

25. kép – Az Új-Ebergényi kastély; 26-28. kép – Az Ebergényi Benedek építette klasszicista szécsenyi templom

29-31. kép – A középkori eredetű szécsenyi Sibinger malom és molnárház az I. Világháború után

A XIX. század második felében az Ebergényi családon belüli konfliktusok visszavetették a település fejlődését és az eddig kivívott rangját a régióban, és ennek következtében az Ebergényi család szécsenyi ágának is elindul a fokozatos hanyatlása. Az ebből az időből fennmaradt felvételek szerint az Ebergényi uradalom központja, Szécseny egy prosperáló, gazdaságilag is életképes település volt a paraszti életforma mellett elindult egyfajta polgárosodás, nem csak a tehetősebb gazdák körében, de a középbirtokosok közt is. Ebben az időben hihetetlenül élénk közösségi élet is volt a településen, újabb és újabb egyesületek alakultak. Az I. Világháború természetesen visszavetette ezt a fejlődési folyamatot, sőt a férfi lakosság körében komoly vérvesztéseget okozott, ami negatív irányban visszahatott a falu gazdasági teljesítményére. Lipárt Káptalan birtokként, és uradalmi központként ugyanezt az utat járta be. Az uradalmi birtokból kivásárolt Stöger vendégfogadó és Szok malom még a falu átlagánál is jobban virágoztak.

32. kép - A Hangya szövetkezet Szécsényben; 33. kép - Óry Antal háza Szécsényben; 34. kép - A szécsényi Nagy utca

35. kép - A szécsényi Kis utca; 36. kép - 1876-ban épült ház a Kis utcában; 37. kép - A Nagy utca Szécsényben

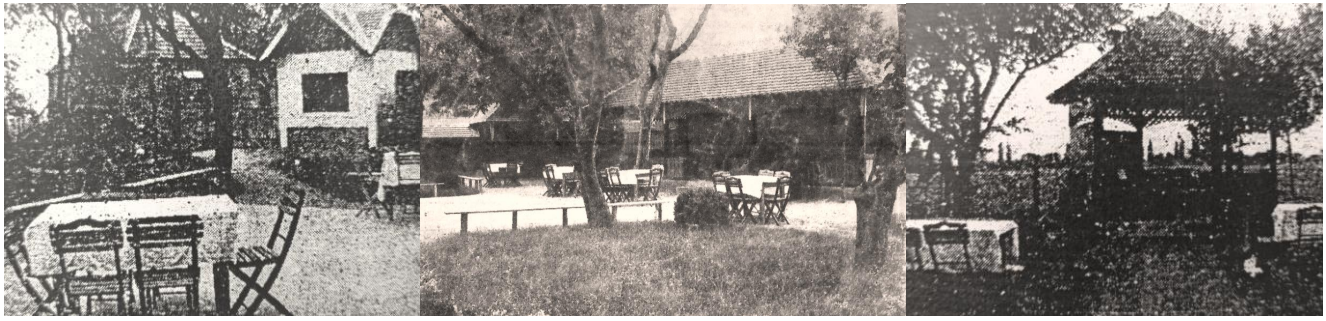
38. kép - Az Ó-Ebergényi kastély hídja; 39. kép - Pungor ház Szécsényben; 40. kép - A Langhammer ház udvara Szécsényben; 41. kép - Az Új-Ebergényi kastély parkjában lévő híd

42-43. kép - Az Árpád-kori eredetű lipárti Szkok malom; 44. kép - A régi lipárti Szkok ház

45. kép - A régi lipárti Szkok ház; 46. kép - Régi lipárti lakóház, ma Ásványmúzeum; 47. kép - A lipárti Szkok ház melletti ház

49-50. kép – A lipárti Stóger vendéglő kerthelyisége és pavilonjai

51. kép – A Stóger vendéglő; 52. kép – A Szkok család a Stóger vendéglőben; 53. kép – Lipárti legények a Káptalan saroképülete előtt

54-55. kép – Lipárt tűzoltók; 56. kép – Csoportkép a szécsenyi iskolában

57. kép – Kis József és Phem (Mindszenty) József a premontrai gimnázium focicsapatában; 58. Csoportkép a szécsenyi iskola udvarán Süle József tanítóval; 59. kép – Kis József szemináriumi csoportképe 1914-ben

A lipárti Stóger és Szkok családokon kívül számos jelentős család élt a faluban, akik jeles személyiségeket adtak a vármegyének és az országnak. Ilyen család volt Lipárton a Czetter, a Fekete, a Gombkötő, a Horváth, a Kapui, a Kovács, a Nagy, a Nardai, a Sütő, a Takács, Szécsenyben a Barát, a Bertók, a Cserkész, a Dragovics, a Ferenc, a Horváth, a Kiss, a Kalmár, a Koroknai, a Kovács, a Kőműves, a Langhammer, a Márfi, a Nagy, a Német, az Öry, a Pungor, a Raffensperger, a Sibinger, a Simon, a Soós, a Süle, a Szalai, a Szemes, a Szilasi, a Takács és a Talabér és a Tarr család. A fennmaradt családi fotográfiák közül ezúttal elhagytuk a műtermi képeket, mivel kimondottan a hétköznapok világát szeretnénk feleleveníteni. A fényképek egy része a faluba kiutazó hivatásos fotográfus munkája, másik része viszont amatőr felvétel, amiknek emiatt különleges szépségei vannak, az elkomponáltság, vagy a nagyítás során keletkezett véletlenszerűségek. Némelyik fotográfiát valóságos „restaurálni” kellett, hogy élvezhető legyen a mai ember számára, de egyébként romos állapotukban is szépek tudnak lenni.

60-61. A szécsenyi Sibinger család; 62. kép – Csoportkép a szécsenyi iskola udvarán; 63. kép – Ismeretlen szécsenyi család

64. kép – A szécsenyi Dragovics József és Jenő; 65 -67. kép – Képek az I. Világháborúból

68-70. kép - Képek az I. Világháborúból

71-73. kép – Képek az I. Világháborúból

74-75. kép – Képek az I. Világháborúból; 76. kép – Kis József újmisési családi képe Mikosszéplakon 1914-ben

77. kép – Gyermeket temet a szécsenyi Sibinger család; 78. kép – A szécsenyi Langhammer család 1921-ben; 79. kép – Csoportkép a szécsenyi iskola udvarán 1922-ben Süle József és Doroszlay János tanítókkal

80. kép – A szécsenyi Kovács család és a kis Gergye Ipoly; 81. kép – A lipárti Horváth család; 82-83. kép a lipárti Gombkötő Antal; 84-85. kép – A lipárti Gombkötő Imréné, Nagy Anna

86. kép – Ismeretlen szécsenyi család; 87-88. kép – a Szécsenyi Langhammer család és udvara; 89. kép - A lipárti Gombkötő József

87. kép –Lipárti színjátszók 1924-ben Sütő Károly tanítóval; 88-89. kép – Harangszentelés 1925 augusztusában Szécsenyben

A régi fotográfiákon nagyon izgalmasak a hátterek, a környezet, az udvari és lakásmiliók, szinte ugyanannyit elárulnak egy emberről és korról, mint maguk a személyek. Az is jól érzékelhető, hogy ebben az időben a fotográfia készítése alatt valóságosan is megállt az idő, mindenki mozdulatlan szoborrá változik, míg létre nem jön fénykép a fotómasinában. Ezek a képek mindent megőrkítene, mindenről tudósítanak. Szinte filmként perog előttünk a múlt. Beengednek bennünket az udvarokba, a házakba. Azt is láthatjuk, hogy milyen szoros a faluközösség még. Egy-egy rendezvény, színdarab, szüreti felvonulás, elsőáldozás, iskolai osztálykép-készítés milyen jelentős esemény volt még. Nem volt még TV, internet, ha kulturálódni akartak az szüleink, nagyszüleink, azt maguknak kellett megteremteni, létrehozni. A népi kézművesség még a virágkorát élte, habár erről nem maradt fenn fénykép.

90-93. kép - Lipárti színjátszók

94. kép - Kártyaparti a szécsenyi Rosenthal vendéglőben; 95. kép - Szécsenyi kislány; 96. kép - A szécsenyi Pungor család 1934-ben; 97. kép - Ismeretlen lipárti család

97. kép - A szécsenyi Sibinger család; 98-99. kép - Passiójáték Szécsenyben 1936-ban

100-103. kép - Fiatalok a lipárti gyöpön

104. kép - Családi kép a lipárti gyöpön, ami ekkor valamiféle népligetként funkciót is betöltött; 105-106. kép - Fiúk-lányok a lipárti gyöpön; 107. kép - Gyerekek a kert végében

108. kép - Lipártiak sarokiskola udvarán; 109-110. kép - Lipárti színjátszók

111-112. kép - Lipárti társaság; 113. kép - Elsőáldozók Sütő Károllyal, Kis Józseffel és Dragovics Jenővel; 114. - Nagymama és unokája

115. kép - A lipárti Sütő Ágoston udvara; 116. kép - Lipárti iskolások Bíró István tanítóval; 117. kép - Szécsenyi gimnazisták

118. kép - Az 1933-ban átadott szécsenyi Népház; 119. kép - Szécsenyi színjátszók; 120. kép - Szűz Mária koronája színdarab, Szécseny

121. kép - Családi kép 1936-ból; 122. kép - A lipárti Hős emlékmű avatása 1937-ben; 123. kép - Ebergényi Margit az Abai nővérekkel az Ó-Ebergényi kastély előtt; 124. kép - Klárka színdarab, Szécseny

125. kép – Kis József esperes; 126. kép – Takács István tanító (és mások) a vonatonál; 127. kép – A Mária kongregáció tagjai

128-129. kép – Családi idill; 130. kép – A lipárti Sütő gyerekek

131. kép – A lipárti Horváth Antal; 132. kép – Lipárti gyerekek lovon; 133. kép – Koroknai Lajos az Ebergényi majorban; 134. kép – A lipárti Czipott Anna 1936-ban; 135. kép – A szécsenyi Takács Imre és László

136. kép – A lipárti gyöp; 137-138. kép – Szegény és módosabb gyerekek; 139. kép – Lipárti férfiak a Gyöngyös partján

140-141. kép – Cséplés Lipárton 1936-ban és 38-ban; 142. kép – Pajtaépítés Lipárton 1939-ben

143. kép - Cséplés Prespinger Károlyéknál 1939-en; 144. kép - Cséplés Raffenspergeréknél; 145. kép - A szécsenyi Simon család

146-147. kép - Épül az új Szkok ház Lipárton; 148. kép - A család autója, amit Rákosi korszakban elkoboztak; 149. kép - És a teherautója

150-153. kép - Az egymás után születő Szkok gyerekek, szüleikkel, Czipott Annával és ifj. Szkok Andorral

154. kép - Az új lipárti Szkok ház; 155. kép - Szkok Éva; 156. kép - A Langhammer család; 157. kép - A szécsenyi Dévai József családja

158. kép - Leventék; 159. kép - Önképző gazdakör Bertók István tanítóval; 160. kép - Csoportkép a szécsenyi iskola udvarán

161-162. kép - A Mária kongregáció tagjai; 163. kép - A szécsényi Pungor Irma 1939-ben; 164. kép - A szécsényi Szép Irén az Ó-Ebergényi kastély előtti Gyöngyös hídon 1940-ben; 165. kép - A szécsényi Szalai Mária és Oláh Ilona

166. kép - A Pungor család 1940-ben; 167. kép - A lipárti Sütő gyermekek; 168. kép - Dragovics Margit és Jenő; 169. kép - Nagy Károly

170. kép - A szécsényi Süle Ferenc újmiséje 1940-ben; 171. kép - Kis József és a vépi plébános; 172. kép - A szécsényi Pungor László a Szali lányokkal; 173. kép - A Sibinger család

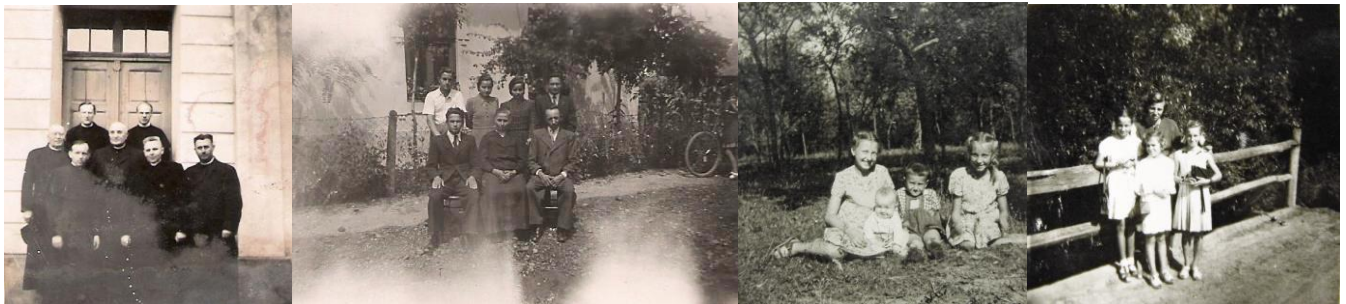

173. kép - Fialatok az Új-Ebergényi kastély parkjában; 174. kép - Lányok virágok közt; 175. kép - Oláh Judit az Új-Ebergényi kastély parkjában

Ezeken a barnuló fotográfiákon kaleidoszkópszerűen rajzolódik ki a kép községünk mára már végérvényesen elmúlt életéről. Szinte egy végelethetetlen képeskönyvet lapozunk, az arcok és a gesztusok átöröklődtek, az utódok ma is hordozzák, illetve élik őket. Mégis egészen más világ, ami itt feltárul. Áthatja a csend, a nyugalom, a meghittség. Nincs az a rohanás, hiányoznak a napjainkra jellemző elektromos „géprabszolgák”, amik ma körülvesznek bennünket, és elvégzik helyettünk a munkák nagy részét, de mégsem vagyunk boldogabbak általuk. A régieknek mindenre volt idejük, ma pedig így, hogy minden gépesítve van körülöttünk, még sincs semmire időnk, leginkább egymásra, és a faluközösségre. Mindenki bezárkózik a házába, kertjébe, udvarába, önzökké váltunk. Ma mindenki törtet, érvényesülni akar, régen család, a munka, a barátság szent volt.

176. kép - A lipárti Horváth Jolán; 177. kép - Horváth Imre; 178. kép - Kalmár István és társai 1940-ben; 179. kép - Irány a front, 1941

178. kép - Kis József esperes szombathelyi egyházi vezetővel; 179. kép - A Pungor család 1942-ben, 180-181. kép - Szécsenyi kislányok

182-184. kép - Szécsenyi életképek; 185. kép - A Sibinger család

185. kép - Ronkay Károly 1942-ben; 186. kép - Szalai Ferenc és családja; 187. kép - Ebergényi Margit az Új-Ebergényi kastély kapujában; 188. kép - Kerékpáros társaság

E régi fényképek láttán úgy érezzük megállt az idő, vagy legalább is a fényképezőgép egy pillanatig megállította azt. Ez a lemerevített idő aztán szinte az idők végezetéig megőrzi azt a pillanatot, azt az életállapotot, ami már soha nem tér vissza. A fotográfia így lesz szinte filozófia kategória. A Múltidéző előző számában az egyes személyiségeket idéztük meg, most viszont élethelyzeteket, történeteket, fontos és kevésbé fontos eseményeket, ami mind vagy itt játszódott, vagy mindenképpen a faluban egykor élt emberekkel történt meg. Így nem csak arcok, hanem egy kicsit az életük és újrajátszódik a szemünk által a képzeletünkben. Hisz a leállított időpillanatok tovább pergethetők, mint egy mozgófilm.

189. kép – A szécsenyi Tóth János családja; 190. kép – Szécsenyi színjátszók; 191. kép – Lipárti színjátszók 1944-ben Bíró István tanítóval

192. kép – Az új-kastély kapujában; 193. kép – Sütő László és Nagy Ilona; 194. kép – A szécsenyi hídon; 195. kép - Lipárti fiúk Húsvétkor

196. kép – Pungor Ernő és szülei; 197. kép – A lipárti Szkok istálló; 198. kép – Kapui Kálmán a Gyöngyös parton; 199. kép – Nagy László

200-203. kép – Jaksa István festőművész leánya és unokája Lipárton 1944-ben

204. kép – Horváth Jolán; 205. kép – Szécsenyi gazdák; 206. kép – Stóger Jenő és családja 1944-ben; 207. kép – Karácsonyfa a kastélyban

208-209. kép - Disznóölés az Új-Ebergényi kastélyban; 210. kép - Pásztor a Leshárnál

211. kép - Sütő Károlyék karácsonya; 212. kép - Pungor Gyulának esküvője; 213. kép - Szécsenyi leányok az új-kastélynál

214. kép - A szécsenyi Nagy József családja; 215. kép - Szécsenyi család; 216. kép - A szécsenyi Pungor család 1944-ben

217. kép - Szalai család; 218. kép - Sibinger család; 219. kép - Pungor lányok; 220. kép - Horváth Margit; 221. kép - Szalai Ferencné

222-224. kép - Szécsenyi családok; 225. kép - Takács Béla Szécsenyből; 226-227. kép - Gombkötő Margit Lipátból

228. kép - Csoportkép a szécsényi iskola udvarán; 229. kép - Szüreti felvonuláskor Szécsényben; 230. kép - Bíró István és Sütő Károly tanítók egy szombathelyi csoportképen

231. kép - Oláh Judit az Új-Ebergényi kastélynál; 232. kép - Czetter Tivadar Lipárton; 233. kép - A Sibinger gyerekek; 234. kép - Ismeretlen lipárti család

235. kép - A Lipártra menekült, majd innét is tovább menekülő Rajkó Alexandra; 236. kép - Dragovics Jenő az alakulatánál; 237. kép - Szilasi Ferenc az alakulatánál; 238. kép - Tábori konyha

239-241. kép - Képek a II. Világháborúból

A Múltidéző következő számában a XX. század második felének a megmaradt és digitalizált fotográfiáiból válogatunk. Ezúttal kell megköszönnünk azt az összefogást, ami a Múltidéző elmúlt éveiben volt tapasztalható, azoknak a faluhoz köthető, és ma is itt élő személyeknek, akik mindig újabb és újabb fényképekkel, dokumentumokkal lepnek meg bennünket. Ebben a mostani számban is több olyan fénykép kerül nyilvánosságra, melyek pár napja kerültek hozzánk, és mi máris közreadjuk őket. Közös szándékkal így tudjuk leginkább szolgálni településünket, Vasszécsényt, mert tudjuk, csak gyökerekkel bíró fa hoz termést. A mi gyökereink pedig itt vannak bennünk, csak fel kell tárnunk, időt áldozva rá.